

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 12/2009 rd

Justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2008

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 1 oktober 2009 justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2008 (B 17/2009 rd) till grundlagsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- justitiekanslern i statsrådet Jaakko Jonkka, kanslichef Nils Wirtanen och biträdande justitiekanslerns ersättare, avdelningschef Risto Hiekkataipale, justitiekanslersämbetet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Justitiekanslerns berättelse innehåller en allmän översikt med bl.a. en presentation av justitiekanslerns uppgifter. Dessutom ingår där avsnitt om justitiekanslerns verksamhet i statsrådet, tillsynen över de grundläggande och mänskliga rättigheterna, justitiekanslersämbetets ställningstaganden av mer vittgående betydelse, laglighetskontrollen av statsförvaltningen enligt ansvarsområde, laglighetskontrollen av kommunalförvaltningen och andra självstyrelsesamfund och tillsynen över advokatväsendet. Berättelsen innehåller också statistik över justitiekanslersämbetets verksamhet.

Berättelsen är i stort sett upplagd på samma sätt som berättelsen för året innan. Utskottet ser gärna att den framöver innehåller allmänna inlägg av justitiekanslern och biträdande justitiekanslern där de kommenterar problem som uppdragats i laglighetskontrollen eller andra frågor av allmänt intresse (se GrUB 5/2009 rd, s. 1). Så-

dana inlägg ingår redan i riksdagens justitieombudsmans berättelse, och de har visat sig vara ett effektivt sätt att sprida kännedom om strukturella och specifika problem som laglighetsövervakaren stött på, särskilt när det gäller hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses i Finland.

Tillsynen över de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Enligt 108 § 1 mom. i grundlagen har justitiekanslern som särskilt uppdrag att övervaka att de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses. Därför finns det i berättelsen ett avsnitt om denna övervakning men frågan berörs också i fallbeskrivningarna.

I justitiekanslersämbetets övervakning av myndigheter, tjänstemän och andra som handhar offentliga uppdrag aktualiseras frågor som gäller de grundläggande och mänskliga rättigheter huvudsakligen genom klagomål, vid inspektioner och på eget initiativ. I berättelsen påpekas det att de fall där bestämmelserna om grundläggande

gande och mänskliga rättigheter tillämpats visar att samma typ av frågor återkommer år efter år. Som under många tidigare år förekom det även 2008 relativt många fall där myndighetens förfarande inte uppfyllde kravet i grundlagens 21 § 1 mom. att ärendet ska behandlas utan ogrundat dröjsmål. Justitiekanslersämbetet har dels vid behandlingen av klagomål, dels i samband med inspektionsresor försökt utreda orsaken till dröjsmålet. Dessutom var det främst ärendebalansen som fick biträdande justitiekanslern att ta initiativet till att pröva om besvärsnämnden för social trygghet är funktionsduglig. En fråga av detta slag där justitiekanslersämbetet har gedigen erfarenhet och stor kunskap kunde enligt utskottet passa synnerligen väl som tema för ett mer generellt inlägg.

Klagomål

Ärendena som behandlas vid justitiekanslersämbetet består huvudsakligen av klagomål. Det kom in 1 737 klagomål 2008, nästan 400 fler än året innan. Under verksamhetsåret behandlades 1 496 klagomålsärenden, vilket är 200 fler än 2007. Åtgärdsavgörandenas andel av de klagomål som upptogs till prövning (16 %) var ungefär lika stor som ett år tidigare.

Enligt en undersökning 2008 var medianbehandlingstiden för samtliga klagomålsärenden cirka fyra veckor och var därmed klart kortare än

året innan (sex veckor). Ungefär hälften av klagomålen avgjordes på mindre än fyra veckor. Också medelvärde för behandlingen av klagomål (26 veckor) sjönk något från ett år tidigare (27 veckor). Det är utmärkt att behandlingstiderna blivit kortare och att antalet avgjorda ärenden ökat. Men i och med att så många fler klagomål lämnades in, ökade antalet aktuella ärenden per den 31 december avsevärt från 2007.

Justitiekanslersämbetet har arbetat på att snabba upp behandlingen av klagomål och har satt som mål att minst 90 procent av klagomålen ska avgöras inom ett år och att samtliga klagomål ska vara avgjorda inom ett och ett halvt år (GrUB 5/2009 rd (s. 2)). Målet är ambitiöst och bör understödjas. Med hänvisning till sina betänkanden om de två föregående berättelserna (GrUB 1/2008 rd, GrUB 5/2009 rd) anser utskottet fortfarande det viktigt att justitiekanslersämbetet funderar på om arbetsrutinerna kunde ses över och om detta kräver ändringar i lagstiftningen.

Förslag till beslut

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner följande ställningstagande:

Riksdagen har inte något att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors den 18 december 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
vordf. Jacob Söderman /sd
medl. Tuomo Hänninen /cent
Heli Järvinen /gröna
Ulla Karvo /saml
Esko Kiviranta /cent
Kari Kärkkäinen /kd

Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd
Veijo Puhjo /vänst
Tapani Tölli /cent
Tuulikki Ukkola /saml
Antti Vuolanne /sd
ers. Raimo Piirainen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Petri Helander.